

Rejserapport tematisk rejse Ukraine, 6.-13. november 2016

Jacob Thorsen

1. Baggrund

CISU has since April 2016 administered a Civil Society Fund as part of Danida's Neighbourhood Programme. The Fund supports civil society projects and activities which are rooted in partnerships between Danish CSOs and CSOs from eligible countries in the Eastern Neighbourhood region as defined by Danida's Neighbourhood Programme. A total of 20 applications were in April submitted for the Neighbourhood Fund out of which six were approved. Among the six projects approved, three projects are being implemented in Ukraine. There is moreover a considerable resource base in Denmark interested in working in Ukraine; e.g. organisations engaged in the 'Ukraine Network'. Both Danida and EU are currently in the process of launching new programmes, which includes a number of civil society elements that could be of interest to the Danish resource base:

- 1) New EU anti-corruption programme in Ukraine implemented by Danida; especially 3rd component 'to increase the involvement of civil society and media into the efforts' could be of interest.
- 2) Danida democratisation Programme in Ukraine and Georgia (public consultations September 23 -October 6).
- 3) Danida Draft strategy on Neighbourhood Programme (public consultations November 10-23).
- 4) Danida programme on economic sustainable growth in Ukraine and Georgia (public consultations November 24 - December 7).

2. Formål

In light of the above it is found highly relevant to conduct a thematic visit with the following objectives:

- Assess scopes and limitations for civil society interventions in the Ukrainian context based on consultations with organisations in the Danish resource base.
- Identify networks and key actors in Ukraine as well as contextual information to be included in the World Map based on meetings with stakeholders in Ukraine.
- Assess whether the new Danida and EU programmes include thematic issues of relevance to the Danish resource base and their partners.

3. Observationer

De seneste år har været politisk turbulente for Ukraine. Orange Revolution i 2004, Euromaidan i 2013-2014, og senest konflikten i det østlige Ukraine med Rusland har indgående påvirket civilsamfundet i Ukraine. Den nuværende konflikt med paramilitære russiske sympatisører i det østlige Ukraine ulmer i baggrunden, og skaber generel utryghed. De fleste antager det usandsynligt konflikten vil eskalere til decideret en udbrudt krig

mellem Ukraine og Rusland pga. de globale konsekvenser, men utrygheden og eksempelvis dét at Ukraine med den nuværende politiske status quo ikke har udsigt til medlemskab af EU, skaber generel usikkerhed og uvished, hvilket ydermere påvirker jobskabelse og investeringsklimaet. Ukraine har måttet omallokere større dele af sit statsbudget til militæret og internt fordrevne (anslået ca. to millioner personer), hvor civilsamfundet kun i meget begrænset omfang kan udfylde tomrummet og de sociale behov i et forvejen fattigt land.

CSOer har frit handlerum i Ukraine med en stat og lovgivning, som ikke skaber unødige benspænd. CSOer nyder dog kun begrænset tillid (anslået 30-35 procent af befolkningen), hvilket til dels har tråde tilbage til Sovjettiden med kollektive tvungne medlemskaber, samt en kultur med generelt høj grad af korrupsion og (derfor) større tillid til familie, venner og kirken. En udpræget vertikal hierarkisk samfundsstruktur med blot få horisontale sociale lag. De CSOer som findes har oftest få medlemmer, overvejende elitære med en selvsupplerende bestyrelse, og tager ofte ikke udgangspunkt i lokale konkrete problemstillinger men derimod nationale/globale abstrakte dagsordener, hvilket yderligere gør det svært at hverve medlemmer. Langt de fleste CSOer findes i Kiev, og har kun begrænset rækkevidde/indsatser i resten af Ukraine. Med andre ord er der meget begrænsede civile aktører som lytter og kan respondere på behov fra udsatte grupper i og udenfor Kiev; CSOer hvor folk kan mødes og engagere sig omkring lokale konkrete fælles problemstillinger og dagsordener. De civile bevægelser man eksempelvis så under den Orange Revolution i 2004 og Euromaidan i 2013-2014 var ikke orkestreret af CSOer, men opstod spontant.

De CSOer jeg mødte under mit besøg deler umiddelbart ovennævnte karakteristika, på nær Ukrainsk Røde Kors med ca. 1,5 mil. medlemmer. De CISU støttede projekter fra april runden blev igangsat i august/september, og det er derfor endnu for tidligt at konkludere på deres indsatser. Problemstillingerne som adresseres er dog yderst relevante:

- Renewable Energy Agency, REA, (partner med Vedvarende Energi) arbejder bl.a. med omstilling fra kul til bæredygtig varmforsyning (biomasse). I dag kommer varmforsyning i Ukraine mest fra kul, og målsætning er at 25 procent af varmforsyning i 2020 kommer fra biomasse. Udover de klimamæssige fordele reducerer Ukraine deres sårbarhed omkring adgang til kul, som udpræget kommer fra øst Ukraine (lige nu importeres kul fra Sydafrika pga. konflikten). Ydermere skønnes biomasse at være 10-20 procent billigere end kul, hvilket er kærkomment, idet priser på energi stiger voldsomt i Ukraine disse år. Varmeudgifter er tredoblet indenfor de seneste to-tre år, idet regeringen ikke længere subsidierer disse udgifter. Det rammer specielt de udsatte grupper og pensionister, hvor mange ikke har råd til at opvarme deres hjem med de prisstigninger. Ukraine har ratificeret Paris Deklarationen, og har grøn omstilling på dagsordenen for at nedbringe CO2. I mødet med den danske ambassade talte vi bl.a. om det store potentiale, der er i Ukraine for deling af danske erfaringer omkring grøn omstilling. Den danske ambassade støtter energiindsatser i Ukraine i partnerskab med det Ukrainske energiministerium, og er meget interesseret i CISUs medlemsbase som arbejder med energi og har

engagement i Ukraine/naboskabsregionen. Jeg har delt information på VE-REA projektet, og vi blev enige om fremadrettet at dele erfaringer på området.

- Anslået halvdelen af befolkning i Ukraine har oplevet vold i hjemmet (hustruvold, tæsk, mobning), og konflikten har kun været med til at forrå en voldskultur. Dignity Space (partner med Livsbringende Kommunikation), Alternative V (partner med Crossing Borders) og Røde Kors arbejder på forskellig vis med konfliktløsning, diskrimination, social sammenhængskraft (social cohesion) og på at afbøde de negative konsekvenser af de internt fordrevne fra konflikten i øst Ukraine. Til mødet med Dignity Space deltog også Carl Plesner fra Livsbringende Kommunikation, og mit indtryk er han er en god kapacitet qua sine erfaring fra OSCE i arbejdet med psychosocial counselling og PTSD i konfliktområdet i øst Ukraine (Carl Plesner har mange års erfaring fra arbejde med dansk politi og konfliktråd som alternativ til straf). Flere CSOer arbejder med psychosocial counselling, men mit indtryk er, at det kun er få, som har kapacitet til at gå i dybden og arbejde med de mange som lider af PTSD. Jeg tog med Røde Kors på partnerbesøg i Zaporozhye (by i øst Ukraine – ikke i konfliktområdet), hvor mange internt fordrevne bor i området, og her mødte jeg unge som har deltaget i Røde Kors' træning. Det gjorde stort indtryk at høre hvordan træningen stimulerer selvrefleksion, og giver konkrete redskaber til at håndtere aggression og vold i hverdagslivet. Røde Kors' tilgang til arbejdet lokalt med unge volontører er inspirerende, og kan helt sikkert også inspirere andre CSOer i Ukraine til hvordan man kan mobilisere og arbejde med frivillige. De unge har ikke de samme Sovjet 'traumer' omkring kollektivt engagement og medlemskab som den ældre befolkningsgruppe.

UNDP implementerer en række programmer i Ukraine med Danida funding, hvor flere har opmærksomheden særligt rettet mod CSOer. Democracy, Human Rights and Civil Society Development programme udløber 31. marts 2017, og en forlængelse er i pipeline. Fokus er aktiviteter relateret til strafferetslige reformer, antikorruption og ombudsmandskontoret. Programmet har været implementeret i otte hubs udenfor Kiev, og tænkes i det nye program skalleret op til 16 hubs. Subgranting modalitet i en eller flere hubs tænkes appliceret for at involvere og engagere lokale Ukrainske CSOer (endnu ikke fastlagt hvordan og hvem). UNDP har gode erfaringer med brug af subgranting modalitet. I nuværende program har tre Ukrainske CSOer været brugt til at administrere UNDP subgranting midler: Isar Ednannya, CCC (Creative Centre Counterpart) og én af de ovennævnte otte hubs, og UNDP tænker at fortsætte med en eller flere af nævnte i det nye program.

Udover administration af subgranting midler er Isar Ednannya og CCC nationale ressource centre, der arbejder med at kapacitetsopbygge Ukrainske CSOer (læs mere info om deres arbejde her <http://gurt.org.ua/>). Jeg hørte desværre først om dette sidst under mit ophold, hvorfor jeg ikke nåede at mødes med dem, hvilket ellers ville have været oplagt. Der afholdes et nationalt 'Civil Society Development Forum' den 29.-30. november under værtskab af Isar Ednannya. En årlig tilbagevendende begivenhed ultimo november/primus december (dette år er femte gang).

Den ukrainske stat arbejder med CSOer, og 'håndteres' formelt af Secretariat of Cabinet of Ministers, Department of Working with Civil Society. De regionale myndigheder har funding midler til at arbejde med CSOer. Det er bureaukratisk tungt at søge og administrere midler fra de regionale myndigheder, hvilket gør at mange CSOer afholder sig herfra. Denne information fik jeg desværre også først sidst under mit ophold, hvorfor jeg ikke nåede at mødes med dem, hvilket ellers ville have været oplagt.

Jeg havde aftalt møde med EU, Colombe De Mercey, Sector Manager for Civil Society and Media, for bl.a. at høre om EU's nye antikorrupsionsprogram som har et civilsamfundskomponent. Hun aflyste mødet i sidste øjeblik pga. akut rejse. Jeg har foreslået, at vi i stedet for mødes på Skype i nærmeste fremtid.

Hotel Ibis Kiev City Centre ligger centralt med god service og pris. Kan anbefales.

4. Outputs og anbefalinger

- Isar Ednannya og CCC (Creative Centre Counterpart) bør udforskes yderligere for at undersøge deres potentiale som platforme for CSOer i Ukraine. Virker til at være et spændende og kreativt miljø for Ukrainske CSOer.
- Konflikten i Øst Ukraine ulmer. De tre CISU støttede projekter med Dignity Space, Røde Kors og Alternative V adresserer de afledte effekter af konflikten, og det bør i kommende reviews undersøges, hvordan de tre organisationer adresserer de afledte effekter af konflikten, og hvilke yderligere indsatser Danske CSOer evt. vil kunne bidrage med før at afbøde de afledte effekter af konflikten.
- Ukraine er midt i en grøn omstilling, og det forhold at landets varmforsyning primært kommer fra kul (før konflikten overvejende fra miner i Øst Ukraine) gør landet sårbart, men er samtidig også yderligere motiverende for en grøn omstilling. Danske CSOer der arbejder med klima og miljø, vil med deres viden og kompetencer potentielt kunne gøre mærkbare forandringer i Ukraine. Dette forhold bør udforskes yderligere.
- Der blev inden rejsen afholdt et netværksmøde med god interesse, og et opfølgende netværksmøde i 2017 virker oplagt som opfølgning – også med deltagelse af de organisationer som fik bevilling ved november-runden.

Annexes:

ToR

Thematic Visit Ukraine November 2016

Jacob Thorsen

1. Background

CISU has since April 2016 administered a Civil Society Fund as part of Danida's Neighbourhood Programme. The Fund supports civil society projects and activities which are rooted in partnerships between Danish CSOs and CSOs from eligible countries in the Eastern Neighbourhood region as defined by Danida's Neighbourhood Programme. A total of 20 applications were in April submitted for the Neighbourhood Fund out of which six were approved. Among the six projects approved, three projects are being implemented in Ukraine. There is moreover a considerable resource base in Denmark interested in working in Ukraine; e.g. organisations engaged in the 'Ukraine Network'. Both Danida and EU are currently in the process of launching new programmes, which includes a number of civil society elements that could be of interest to the Danish resource base:

- 5) New EU anti-corruption programme in Ukraine implemented by Danida; especially 3rd component 'to increase the involvement of civil society and media into the efforts' could be of interest.
- 6) Danida democratisation Programme in Ukraine and Georgia (public consultations September 23 -October 6).
- 7) Danida Draft strategy on Neighbourhood Programme (public consultations November 10-23).
- 8) Danida programme on economic sustainable growth in Ukraine and Georgia (public consultations November 24 - December 7).

2. Objective

In light of the above it is found highly relevant to conduct a thematic visit with the following objectives:

- Assess scopes and limitations for civil society interventions in the Ukrainian context based on consultations with organisations in the Danish resource base.
- Identify networks and key actors in Ukraine as well as contextual information to be included in the World Map based on meetings with stakeholders in Ukraine.
- Assess whether the new Danida and EU programmes include thematic issues of relevance to the Danish resource base and their partners.

3. Outputs

The thematic visit will lead to a report compiling findings and recommendations.

4. Thematic issues for the visit

Six months has gone since the Neighbourhood Fund was launched, and this thematic visit will assess scopes and limitations for civil society interventions encountered by the Danish resource base engaged in Ukraine, including the three projects funded by the Neighbourhood Fund. Moreover, consultations will be done with EU and relevant Danish authorities involved with the launch of new programmes with civil society elements to assess thematic issues of relevance in to the Danish resource base and their partners. Consultations with Ukrainian stakeholders will be done to gain broader context knowledge on civic space in Ukraine in view of CSO capacities to represent and mobilise action in response to civic priorities.

5. Stakeholders involved

- Projects funded by the Neighbourhood Fund:
 - Crossing Borders/All-Ukrainian Association for Youth Cooperation 'Alternative-V'
 - Foreningen Livsberigende Kommunikation (Livkom)/NGO Ukrainian Centre for Nonviolent Communication and Reconciliation "Dignity Space" (DS)
 - Red Cross Denmark/Ukrainian Red Cross Society (URCS)
- Resource base interested working in Ukraine, including organisations engaged in the 'Ukraine Network' (e.g. Cross Cultures, SILBA and Den Danske Helsinki Komité)
- EU and Danish authorities involved with the launch of new programmes:
 - Udenrigsministeriet, Europæisk Naboskab (EUN), Lotte Mindedal
 - The Danish Embassy in Kiev
 - The EU delegation to Ukraine
- Stakeholders to assess to gain context knowledge on civic space in Ukraine:
 - UNDP in Kiev, Olena Ursu (Team Lead), olena.ursu@undp.org, tel. +38 0952844005
 - 2-3 Ukrainian CSOs (maybe the Ukrainian partner NGOs funded by the Neighbourhood Fund are sufficient?)

6. Plan of work

Prior departure preparatory meetings will be done with CISU naboskabspulje-gruppe, resource person Hans Peter Dejgaard, and the concerned Danish CSOs and authorities (EUN) mentioned above. During the visit I will have individual meetings with the Danish Embassy in Kiev, the EU delegation to Ukraine, aforementioned Ukrainian CSOs, and where relevant meet with target groups and other stakeholders.

7. Timetable (tentative)

In light of Danida will do public consultations November 10-23 on draft strategy on Neighbourhood Programme, this Thematic Visit could well feed into a CISU response, which is why early November (week 44/45) is good timing for the Thematic Visit.

Week 40-41: Preparatory meetings in Denmark.

- Ressource person Hans Peter Dejgaard
- Danish CSOs with Neighbourhood Funded projects in Ukraine: Crossing Borders, Foreningen Livsberigende Kommunikation (Livkom), Red Cross Denmark, and organisations that were not granted funds ('Ukraine Network'): Cross Cultures, SILBA, and Den Danske Helsinki Komité (organised as a joint meeting, maybe including Hans Peter Dejgaard as a resource person)
- Authorities with insights on the future scope of Danida's Neighbourhood Programme: Udenrigsministeriet, Europæisk Naboskab (EUN), Lotte Mindedal

Early November: Visit to Ukraine. Stay in Kiev (4-5 days) and possibly regional visit Ukrainian Red Cross Society project site, Zaporizhia or Dnipropetrovsk (2 days – to be confirmed).

- Meetings and consultations with Ukrainian CSOs: All-Ukrainian Association for Youth Cooperation 'Alternative-V', Ukrainian Centre for Nonviolent Communication and Reconciliation "Dignity Space" (DS) and Ukrainian Red Cross Society (URCS)
- UNDP in Kiev
- The Danish Embassy in Kiev
- The EU delegation to Ukraine
- Maybe 2-3 Ukrainian CSOs outside the Neighbourhood programme

8. Dissemination

- A follow-up meeting with Danish partners to share findings from the trip
- An internal meeting at CISU sharing the findings with colleagues so this feed into the work of the naboskabspulje-gruppe.

9. Budget

		DKK
Flight DK-Ukraine round trip		4.000
Transport cost in Denmark		500
Local transport Ukraine (incl. domestic flight to Zaporizhia or Dnipropetrovsk)		3.000
Hotel	7x800	5.600
Per diem	8x471	3.768
Misc. (Sim card, presents etc)		1.000
Total		17.868

People met and itinerary

Day	Morning	Afternoon	Late afternoon/evening
Nov. 7, Monday	8-10 Red Cross Mads Østergaard Hotel Ibis Mobile +380 50 911 09 64 maost@rodekors.dk	12-14 Destiny Space (LIVCOM) Carl Plesner and Olena Hantsyak-Kaskiv Imbyr , Zhylanska Street, 7, Kiev carlssav@yahoo.dk , olehant@gmail.com	15-17 Alternative-V (Crossing Borders) Oksana Yuryk and Iryna Bodnar Somewhere in Kiev 13/21-v, Taras Shevchenko lane (provulok), office 302 tel.: +380 44 279 25 62/tel.: +380 67 549 62 99 e-mail: alternative.v@gmail.com
Talking points	<ul style="list-style-type: none"> • Sim card • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA 	<ul style="list-style-type: none"> • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA 	<ul style="list-style-type: none"> • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA
Nov. 8, Tuesday	10-12 REA (VE) Tetiana Zheliezna Zhelyabov street, 2A, office 117 (ground floor). In Ukrainian: вулиця Желябова, 2А, кімната 117. Call me when you are near. 15 minutes by taxi. Price 100 UAH. zhelyezna@gmail.com Tel.: +380 44 453 2856; 456 9462 Mobile: +380 67 588 55 85		19-21 National Philharmonic of Ukraine (Dvorak og Shostakovich) Volodymyrsky uzviz 2, http://www.philarmonia.com.ua/en.afisha?pos=10 21-23 IMS Antonina Cherevko <i>Ostannya Barykada, Maidan Nezalezhnosti 1</i> ac@mediasupport.org
Talking points	<ul style="list-style-type: none"> • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA 	<ul style="list-style-type: none"> • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA 	<ul style="list-style-type: none"> • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA
Nov. 9, Wednesday	11-13 UNDP Olena Ursu, DHRP Team Lead 20 Esplanadna St., room 702, Kyiv 01601 olena.ursu@undp.org , Tel: +380 44 253 59 65	14-16 Danish Embassy Astrid Folkmann Bonde 8 Gogolivska str. (Hoholivska St, 7-9), Kyiv, ASTBON@UM.DK DIRECT +38 044 200 12 64/MOBILE +38 067 380 80 70	
Talking points	<ul style="list-style-type: none"> • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA • Engaging/mobilising civil society and small CSOs; sub-granting as alternative to call for proposals 	<ul style="list-style-type: none"> • Danida democratisation Programme in Ukraine and Georgia (public consultations September 23 -October 6). • Danida Draft strategy on Neighbourhood Programme (public consultations November 10-23). • Danida programme on economic sustainable growth in Ukraine and Georgia (public consultations November 24 - December 7). • New EU anti-corruption programme in Ukraine implemented by Danida; 3rd component 'to increase the involvement of civil society and media into the efforts'. • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA • Engaging/mobilising civil society and small CSOs; sub-granting as alternative to call for proposals 	
Nov. 10, Thursday	10-12 EU Colombe de Mercey and Maria Stogova 101 Volodymyrska str., Tel. +380 (44) 390 80 10 ext. 1718 E-mail: colombe.de-mercey@eeas.europa.eu		
Talking points	<ul style="list-style-type: none"> • New EU anti-corruption programme in Ukraine implemented by Danida; 3rd component 'to increase the involvement of civil society and media into the efforts'. • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA • EU country road map 8 priorities • Engaging/mobilising civil society and small CSOs; sub-granting as alternative to call for proposals 	<ul style="list-style-type: none"> • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA 	
Nov. 11-12 Friday, Saturday	URSC Zaporozhe		
Talking points	<ul style="list-style-type: none"> • Shrinking space for civil society, CSOs politicized, centralization of CSOs in Kiev, CSOs LTA 		
Nov. 13, Sunday	Departure 14:05 Kiev-Frankfurt (LH1491)		

Interview guide

- Assumptions:
 - Fear of authorities (post Soviet empire)
 - Formal membership is a reminder of the Soviet past
 - Reluctant to use formal means; prefer family and friends as safety net
 - People feel powerless
 - Low level of trust in CSOs (32%)
 - Many CSOs detached from society – not emerged around concrete issues but around big ideas
 - Citizens and states view CSOs as weak to represent the interests of members and target groups
 - Corruption
 - CSO leaders lack skills in uniting citizens for common purposes
 - CSOs not ready to give citizens stake in organization (protective, suspicious, worried)

- Orange revolution 2004, Euromaidan Protest 2013-2014

- Space for civil society (shrinking/expanding space)

- Politicized civil society

- Kiev centralization

- Russian supported separate districts Donetsk and Luhansk – 1,7 million IDPs

- Balance state/market/civil society

- CSO organizational structure:
 - Gender
 - Balance of powers board/management/general assembly/members
 - Balance paid staffs/volunteers